UNITED STATES
HOLOCAUST
MEMORIAL
MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Rare Book Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and other intellectual property rights associated with the materials in its collection and makes good faith efforts to locate copyright owners. According to the Library's knowledge, the Library may make this title publicly available for reasons including but not limited to: the title is in the public domain or the title is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

МИТРОПОЛИТ
ІЛАРІОН

ЛЕГЕНДИ СВІТУ

ПАРИЖ
1946

ЛАС.

JOHN WEGERA.

ЛЕГЕНДИ СВІТУ

Цю книжку видруковано на папері офсет. Перші 2.000 примірників понумеровано від ч. 1 до 2.000.

№ 1816

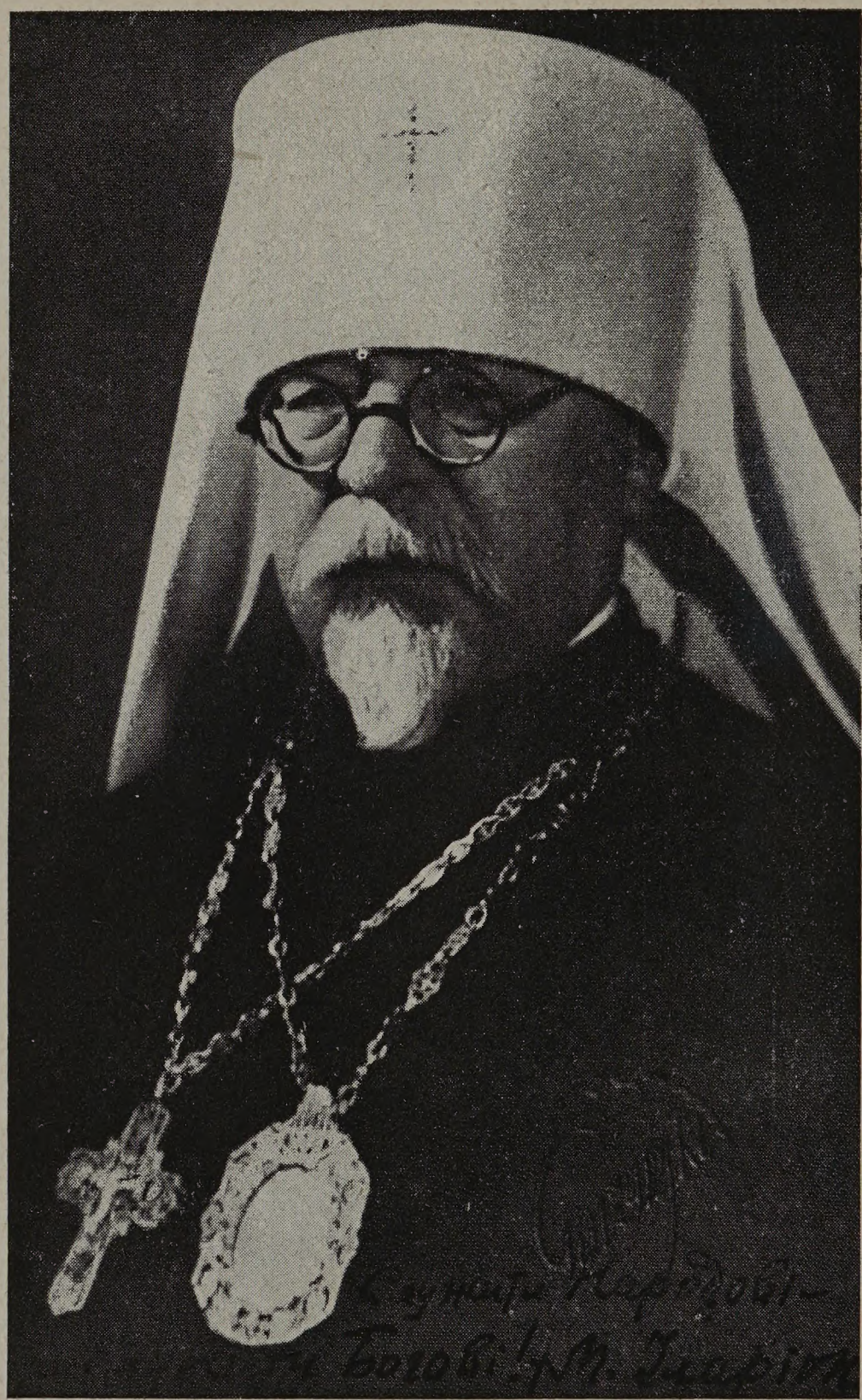

Служити Народові — то служити Богові.

Митрополит ІЛАРІОН

ВИДАВНИЦТВО «НАША КУЛЬТУРА» ч. 1

Митрополит ІЛАРІОН

ЛЕГЕНДИ СВІТУ

ПАРИЖ
1946

Tous droits réservés.

Всі права передруку застережені.

Copyright by the Author and Editions J.A.B. 70, Fg Poissonnière, Paris X.

I

НА ВОЛЮ З В'ЯЗНИЦІ ЖИТТЯ

JOHN WEGERA.

1

КВІТИ

Перед Господом Ангол Молитви ззарання
Стоїть із квітками край Трона,—
Він обертає в квіти всі людські благання,
Що линуть до Божого лона.

Тихий Ангол Молитви тонкими руками
Сплітає віночки препишні,
І при Божих Стопах розкладає рядками,
Щоб зволив цю Жертву Всевишній.

Ніжні пахощі райські стоять перед Троном,
І чує Бог людські Моління,
І несуться невпинно Небесним Сіоном
Гарячі святі Піснопіння...

І приймає Бог людські Молитви болючі,
А квіти додолу вертає,—
І всю землю прикрашують дари пахучі,
Як Благословення безкрає!..

2

СОЛОВЕЙ

Раю́ жила Божа пташина,
Господня співачка ясна́,—
Ада́м пестив птаха, як сина,
Й його́ покохала вона.

По-а́нгольськи пташка співала,
І в серці зроста́ли лелі́ї,
Й раділа душа досконала
У про́мінях райської мрії.

Співала пташина дні й ночі,
Ім'я́ їй було́ соловей,—
І слухать Адам був охочий
І днями, і се́ред ночей.

Бувало, сидить на калині
Й мережку плете птах із мрій,—
В Адама в оча́х блиски сині,
У Єви огонь із-під вій.

Пташина, як Ангол співала,
Й раділи всі Божі творіння,
І не́слась до Господа хва́ла,
Як жертва Творце́ві весіння.

Та вигнаний був Адам з Ра́ю,
І плакав за пта́хом в печалі,
І пташка стужилась докра́ю,
Й до Бога лила́ свої жалі.

І милість поклав Бог над ними,
Й дозволив іти в світ пташині,—
Й пісня́ми своїми журни́ми
Вона світ розважує й нині.

І тужить пташина за Ра́єм,
Й Адама в пісня́х споминає,—
І в співі ми мрії збираєм,
І сниться нам щастя безкрає...

3

НА РІКАХ ВАВИЛОНСЬКИХ

олись гебре́йців до неволі
Забра́но в гордий Вавилон,
Пішли й царі на ласку долі,
І занімів Святий Сіон.

Й вони над рі́чками чужими
Сиділи й плакали всі в тузі,
Пророки ж співами журни́ми
Навчали їх, як Божі друзі.

Й лилася тужно пісня в горі
За втрачені ясні свобо́ди,
І в сльо́зах слухали їх зорі,
Й шептались млосно тихі во́ди.

Найтяжчий сум — то сум за волю,
Коли криваво серце плаче,
Коли душа вмирає з болю,
І слово губиться гаряче...

Й Пророки тужно душу рвали,
Крик серця нісся до Єго́ви:
« Хіба не во́нні наші хва́ли,
Що Ти забув Свої нам мови?»...

Й усе заслухалось навколо,
Спинились в річці сині хвилі...
Та низько всім схилилось чóло,
Й співать Пророки вже невсилі...

Й на вéрбах тихих та плакучих
Чуйні́ повісили бандури,
І в мріях бóлізно пахучих
Вертались на Сіонські мури...

Аж ось надходить їх сторóжа,
Пророча пісня й їх схопи́ла :
« Заграйте й нам, голото Божа,
Якщо не хочете на ви́ла! »

І тихо стало в чистім полі,
В Пророків серце рветься з мýки :
« Заграти ворогу в неволі?
Хай Бог вкоротить наші руки! »...

Й Пророки шепчуться в нараді,
Говорять очі замість слóва,
Чекає ворог лютий в зваді,
Та пісня враз уже готова :

Один по óдному Пророки
Собі враз пальці відтинали :
Не втішаться від гри жорстокі
Кати трипрóкляті — шакали!

І крикнули Пророки в тузі :
« Та як же можуть грать безпáлі! »
І руки витягли в печалі,
А люд завмер в грізній напрузі...

А з неба мо́ргали їм зорі
І йшли купатись в тихі во́ди.
Й не втратив чести люд у горі,
Й росла надія до свобо́ди!..

4

ЛЮБОВ САТАНУ ПЕРЕМОЖЕ!

Несеться в Юдеї довкола :
« Яка це додібрана пара :
Заможний веселий Нефтóла
Й чеснóтна красуня Тамáра! »

Подружжя жилó, як в Сіоні,
І вéсело їм при роботі :
Щастить, мов в Єгóви на лоні,
Як ділимо труд по охоті.

І пісня на ýстах в Нефтоли,
І світиться щастям Тамара,—
І сонця яснóго нікóли
Не крила грозóва їм хмара.

Та заздрить диявол на згоду,
І сіє по світові свáри :
Наслав на подружжя негоду,
Й не світяться очі в Тамари...

Нефтола потéмнів, як хмара,
Забула за щастя дружина :
Безплідна вродлива Тамара,
А він сподівавсь собі сина...

І вкрилися сумом їм чóла,
Неначе мерлéць ліг у хаті :
Мовчить, як пустéля, Нефтола,
Надії його всі розп'яті...

І шепче диявол Нефтолі :
« Немає путі, крім розвóду! »
І змóрщки рівцями по чóлі
Руйнують Нефтолину вроду.

А злий перелéсник шепоче
Щохвилі в Нефтолині уші :
« Таж дасть тобі сина охоче
Найперша красуня на суші! »

І ходить Нефтола, як хмара :
« Розвéстися конче я мушу! »...
І сохне трояндна Тамара,
Із слізьми вже вилила душу...

Й добився Нефтола розвóду,
І в тузі звіщає дружині :
« Не вільно спинять свого роду,
Єгóвин наказ це людині!

Візьми́ ж у маєтку мойóму,
Що любиш понáд свою душу,
Й вертайся щасливо додому,—
Шукати я іншої мушу »...

До мужа дружина припала,
Страждáнням покрилося чóло :
« Єгóві нехай буде хвáла
Й за те, що Він дав нам, Нефтоло!»...

Як ніч простягла свої крила
Над лю́дьми, всевладна та дужа,
Тамара всю че́лядь збудила,
Й наказа дала їй про мужа :

« Беріть чоловіка із ложем,
І тихо несіте за мною :
Ми Правді святій допоможем
Боротися з злим сатаною! »

Як сонце підбилося вго́ру,
Нефтола встав в хаті Тамари :
Чи може накликав він змо́ру,
Чи може диявольські чари?...

Півсонний, поводить очима
То з ласкою, то із докором,—
Завмерла жона під дверима,
Й Нефтолу любовним їсть зором...

Й Тамара несміло Нефтолі :
« Взяла́, що люблю́ понад душу...
Ти дав мені вибрать по волі,
Тобі ж довіряти я мушу »...

І з дива застиг ввесь Нефтола :
Чи дійсність це все, чи омана?...
І каже дружині спроквóла :
« Вертаймось додому, кохана!

Вертаймось, моя ти єдина,
Моя ти навіки госпóже :
Любов твоя більша за сина,—
Любов сатану переможе! »

5

ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Раз подорожній по пусте́лі
Верблю́дом їхав, й раптом звір
Попав у шал. Ніде́ ж оселі,
Куди сягне́ лиш лю́дський зір!...

В страшні́й злобі́ верблюд шалений
Відразу кинувсь на люди́ну :
Реве й хропе, як навіже́ний,
Й потьо́ком брижче пінну слину.

Злякавсь дорожній, й геть втікати,
Верблюд жене за ним осою.
Нема ніде й малої хати,—
Ставай з шале́нцем сам до бою!

Та край дороги ось безодня,—
Глибокий водозбі́р порожній,—
Чуває ще Рука Господня :
В провалля лізе подорожній.

По сті́нах прірви скрізь малина
Дереться кволими кущами,—
Защита путнику єдина,
І він схопи́всь її руками.

Й повис дорожній в темній пащі,
Схопившись міцно за лозину :
Надії всі його пропащі,
Загине він в одну хвилину!...

Над ним верблюд, готовий впасти
На нього в шалі кожну мить,—
Й нема спасіння від напасти,
Кому́ ж в пустелі борони́ть?

Й дорожній кинув долу зора,—
А там шипить труйна́ гадюка :
Чека голодна люта змора,
Що він впаде з тонко́го сука!

Й нещасний ви́сить на лозині,
Готовий впасти кожну мить :
Над ним верблюд в шаленій слині,
Під ним в злобі́ змія шипить...

Аж ось дорожній бачить в диві :
Гризуть куща його дві миші,
І біла й чорна, й, мов у зливі,
Земля на дно спада́є в тиші.

Гризуть лозину, що руками
За неї де́ржиться в безодні,
Й немає їм в роботі та́ми,
І гострі зуби їх голодні...

Й коли на дно земля летіла,
Змія гостри́ла люте жа́ло,
Й чекала жадно зверху тіла,
Бо їй в безодні же́рти мало...

Й нещасний ви́сить на лозині,
Готовий впасти кожну мить :
Над ним верблюд в шаленій слині,
Під ним в злобі́ змія шипить...

А миші далі без уста́нку
Гризуть, й нема кінця їх праці,
Й ось-ось його покінчать ла́нку,
І смерть вже вірна небораці...

Аж бачить він : надка́ малина,
Сміється ве́село під боком,
Й жага́ забила в нім єдина,—
Він їсть малину спра́глим оком!

Й забув він все в жагу́чій волі :
Шаленого верблюда в слині,
Гадюку лю́тісну надолі,
І бачить світ ввесь у малині...

І витяг він тремтли́ву руку,
І рвав солодкую малину,
І заспокоїв серця муку,
І був щасливий в ту хвилину...

Й дорожній ви́сів на лозині,
Готовий впасти кожну мить :
Над ним верблюд в шаленій слині,
Під ним в злобі́ змія шипить...

А миша біла й чорна миша
Гризуть в завзя́тості лозину...
Дорожній з щастя вже не дише :
Все їсть та їсть пахку́ малину!

* * *

Спитаєте, хто цей дорожній?—
Людина кожна. А пустеля
Й безодня—людський світ порожній,
Верблюд грізний — гріху оселя.

Гріх завжди нам погроза вічна,
І ми в безодні на лозині,
На дні змія — смерть обосічна,
Очікує кінця людині.

А миша чорна й миша біла,
Що все підгризують лозину,
Це день та ніч, дружина сміла,
Що в темний гріб ведуть людину.

Працює чорна в нічку темну,
Працює біла в день ясний,
А ти їси малину земну
На все глухий, на гріх масний...

Ти все забув, — вгорі верблюда,
Гадюку — смерть голодну долі,
Аби була тобі облуда,—
Малини вонної доволі!...

Аби на хвилю насолода,
А там в безодню хоч довіку,—
Твоє життя це в рід із рода,
Ти земний гордий чоловіку!

Несеться світ в глуху безодню,
Йому скрізь пахне лишь малина,
І забуває путь Господню
Обездорожена людина...

6

В ГОРІННІ ВІЧНІМ — ЩАСТЯ Й СИЛА

В одній спекóтливій пустéлі
Самíтний старець жив в печéрі,
І тільки мовчазлúві скелі
До нього зазирáли в двері.

Росла під скелею кедрина,
Окраса голій цій містúні,
На ній гніздилася пташина
Й співала стáрцю в самотúні.

Й як тільки соняшні проміння
Ще сонну землю цілували,
Пустéльник з птáхом Піснопíння
До Неба рáзом висилали.

І старець довгий день все з птáхом,
І полюбив його, як серце,
І під зеленим тихим дáхом
Йому́ теклó святе озерце.

Цвіла пташина, як та рожа,
Й до себе старця все манила,—
І в нім ясніла íскра Божа,
Й зростала юна мрійна сила.

Пташина пóрхає навколо,
Та не дається стáрцю в руки...
Й не раз булó, — старече чóло
Вкривалось болем від розпуки...

І стáрець з тýги став марніти,
Бо все хотів зловить пташину :
Вона для нього — райські квіти,
Її він вíзьме й в домовину!

Булó раз, сонце йшло вже спати,
І пýрпур крив усю пустелю,
Пустельник сум низав край хати,
Й на сон рядив свою оселю.

Аж ось з'явилась пташка мила
Й старóму тихо щебетала :
« В горінні вічнім—щастя й сила,
Й душа стається досконала.

Зловúть мене не скоро вдасться,
Бо легко я не дамся в руки :
В самій ловúтві наше щастя,
Бо зáдум здійснений — то муки »...

І пýрпуром цвілá пустеля,
Й співала радість у печері,—
І заздро мовчазлúва скеля
Дивилась до старóго в двері...

7

СВІТАННЯ

Пташки́ живуть в пе́рвісній вірі,
І знають її спередві́ку,
І за́гадки те́мрявні й сірі
Могли б пояснить й чоловіку.

Вони ведуть з Богом розмову,
Й Госпо́дь знає мову пташину,
Покірні Господньому слову,
Пташки́ звеселяють люди́ну.

Джере́ло життя — то проміння,
Що родить його сонце Боже :
Від нього троянда весіння,
Воно й заморо́зити може.

Й як сонце йде спати за море,
В тривозі шепочуться пта́хи :
Чи сонця злий дух не поборе,
Й не пустить на світ люті стра́хи?

Бо сонце — то світу окра́са,
То зірка у Божої брами,
І сила нечиста все ласа
Закрити його пазура́ми.

І нічка минає в тривозі
Потомленій з праці пташині :
Чи взавтра вони будуть в змозі
Служити на радість людині?

Й над раном зриваються зо́ сну,
Як світить ще зо́ря пора́ння,
Й Молитву гарячу та мло́сну
Співають, щоб сталось світа́ння.

Й Господь ці Моли́тви приймає,
Й наказує сонцю вставати, —
Й ясне щебета́ння безкрає
Несеться в небесні Палати!

8

КИТАЙКА ЧОРНА — В НАГОРОДУ

дригнувся світ увесь з печалі :
Смертельно хворий наш султа́н!
Й кругом несуться щирі жалі :
Найкращий був в Дама́ску пан!

Немає другого султа́на,
Як наш могутній Саладин :
Йому́ скрізь слава, скрізь пошана,
У щастя він найперший син!

Своїм мечем здобув півсвіта,
І правовірних всіх з'єдна́в,
Та ось тепер, у повні літа,
На Божий Суд воло́дар став...

Та де ж безмежні його до́бра,
Кому́ віддасть красунь-жінок?
І чутка котиться хоробра,
Й плететься з за́думів вінок.

Таж він найперший у Пророка,
І той йому́ й тепер поможе :
І все добро, і чорноока
Полинуть з ним у Царство Боже!

Й почув султа́н ці лю́дські плітки,
І сум покрив його́, як хмара:
Наро́ду вчитися нізві́дки,
І це мені найбільша кара...

Й султан емі́рів всіх скликає,
Й наказ останній їм дає :
« Навчіте царство все безкрає,
Що бу́де справді в нім моє! »

Й поне́сли містом покрива́ло,
Немов та ніч, сумне та чорне :
« Султан бере собі немало,—
Оце, що в гробі він пригорне! »...

Й китайка чорна промовляє
Усім засму́ченим без слова :
Усе кінець свій в гробі має,
Поглине все труна соснова...

Й в Дама́ску довгий день еміри
Звіщали правду для наро́ду :
« І бо́сому, й царю без міри
Китайка чорна — в нагороду! »

Кипить і журиться люди́на,
І бачить все дірки́ в господі,
Та ра́птом смертная година
На все їй з сміхом власно : Годі!..

9

ДО СОНЦЯ

Ікáр усе вище несеться в простóрі,
Забув остереження бáтька суворі,
Й до сонця він мчиться орлом,
Бо щастя при сонці, де вічне проміння,
Де чується зóряна пáхощ весіння,—
Несеться туди напролóм!

І серце, як пташка, у грýдях тріпоче,
Спраглúва душа наднебесного хоче,
Й до щастя він мчиться, як птах,
І він все із сонцем у гордій розмові,
А в спеці все меншають крила воскові,
Та лицар не знає про страх.

Й воскові в Ікáра розтáнули крила,
Але не зламалась в душі його сила,
І духом відважний не вмер:
Засяли йомý невмирýщії зóрі,
І щастя знайшов у глибокому морі,
Що зветься Ікáрське й тепер...

До сонця

10

СМЕРТЬ — ТО ЩАСТЯ

Розумний Піндáр, і добро чинить лю́дям,
І дру́зів надбав собі повно,
Та тісно на світі його́ чесним гру́дям,
Й бідує Піндáр невимовно!

І Зéвса молили Піндáрові друзі
Найбільше добро йому дати :
Нехай доживе з ним довіку в супру́зі,
Як з сином вселюбляча мати.

« Подай йому, Зéвсе, святого споко́ю,
Пошли йому щастя ущерть! »
І вислухав Зевс, і майнув лиш рукою,—
Й Піндáра скосила вмить смерть...

11

НАШІ МОЛИТВИ

осподь Бог спочиває на Небі на Троні,
З правиці Його́ — Божий Син,
Святий Дух понад Ними, і громом в Сіоні
Хваління несеться з вишин.

Анголи́ виплітають Господню корону
З палко́ї Молитви людей,
І в покорі складають її біля Трону
Із гімнами щирих грудей.

Херувими сплітають віночки рожеві
Із лю́дських гарячих зідха́нь,
І ними прикрашують Трон Господе́ві,
Як при́гадку зе́мних проха́нь.

А Пречиста збирає бідноти блага́ння,
І духом обертає в рожі,
І трояндні весінні́ї благоуха́ння
Черто́ги вистелюють Божі.

І всі лю́дські Моли́тви горять перед Троном,
Як райські небесні свічки́,
І пливуть Піснопіння невпинні Сіоном,
Немов повноводні річки́...

І на Троні Господь чує лю́дські Моління,
Й бере їх до серця, як квіти,
Й посилає голодним та спраглим Спасі́ння,
Й до щастя ми йдем, Його діти!

12

ДОБРЕ СЕРЦЕ

Лежала в недузі раз мати,
Зварити обіду безсила,
І сину пожи́влення дати
Не може вже матінка мила.

А хлопчик рве серце матусі :
« Нічого не їв я від вчора! »
І мліє вдовиця у скру́сі,
Бо хатою ходить вже змора...

І хвора витягує сину
Останні збережені гроші.
А той їй : « Я миттю поли́ну,
І хліба куплю́ для розкоші! »

Й побігла голодна дитина
Купити поживи в крамниці :
Яка це їй ща́сна хвилина,
Й троя́ндяться в мріях очиці!

Та раптом йому́ на дорозі
Старе́зний дідусь, як примара :
« Подай мені, хлопчику, в Бозі,—
Я три дні не бачи вже да́ра! »

І жебрак витягує руку,—
Таж кращі лежать в домовині!
І видно в очах його муку,
Що голод малює людині.

Й спинився голодний хлопчина,
І дивиться з ляком на діда :
Таж в нього самого й росина
Не бачена звчора з обіда...

Та хлопчик ураз з всього серця :
« Ось маєте гроші на їжу! »
Й мов легіт солодкий з озерця
Утишив йому спрагу хижу.

І вдарило раптом проміння,
Й засяяв дідусь , як зірниця!...
Й почулось, мов пісня весіння
Під ранок у мріях нам сниться :

« Подав ти останнєє брату,
Забувши за голод свій власний,—
Прийми ж тепер щедру заплату :
Цілющий дар Божий невгасний! »

Й полинув дід тихо в промінні,
Немов та веселка грайлива,
Хлопчина ж стоїть в остовпінні
І вийти не може із дива...

І пташкою хлопчик додому,
І маму в обійми хватає :
Та дивно згубила всю втому,
Й заграло здоров'я безкрає!...

І сталось в правиці хлопчині,—
Зродилась цілю́ща в ній сила,
Й недужий вставав в тій хвилині,
На ко́му вона лиш спочила.

Й летіла про лікаря слава,
Й за поміч всі щедро дарили,
Й безмежна проша́цькая лава
Спокійно жила́ з його сили.

Хто хліба дасть бідному брату,
Дає той до рук Господе́ві,
Й отримує долю багату,
І сили творити сале́ві!

13

СМЕРТЬ НЕ ЗНАНА

одив раз Сам Господь полями,
Аж ось благає поле плуга.
І Бог прорік: « Неря́д між вами,—
Чом поле це не має друга? »

« І по́що буду я орати? »
Господар Богу промовляє :
Черга́ прийшла мені вмирати,
Й я кинув поле це безкрає »...

Аж бачить Бог, — танцюють люди,
А зе́рно ро́нить спіла нива :
« Спішна робота жде повсюди,
Чом вам не в думці щедрі жни́ва? »

« Та ми вже, Боже, по роботі,—
Он смерть спішить уже за нами! »
Й співають люди, чо́ла в поті,
Й дудни́ть земля в них під ногами...

Змовча́в Господь, і лине далі,
Аж ось дитя брудне й невбране.
І Бог здригнувся ввесь з печалі:
« Чому́ запущене кохане? »

« Та по́що це дитя вбирати,
Коли он смерть його з косою? »
Й байдужим оком зо́рить мати,
І їсть дитя своє осою...

* * *

Створив був Бог в Свою подо́бу
На світі праведну люди́ну,
І дав творінню на оздо́бу
Знання́ життя, як Ба́тько сину.

Та став диявол всіх навчати
Зазнать солодкої сваволі,—
І люди втратили Палати,
Й почу́ли зе́мні лиха й болі...

Й побачив Бог : не знати краще
Про час кінця свого́ люди́ні :
« Щоб світу не зійти в ледаще,—
Хай смерть не знана бу́де знині!

Як бу́дуть люди долю знати,
Припи́нить творчу світ роботу :
Дитину кине рідна мати,
Й до праці втратять всі охоту! »

14

НЕЗГОДА — ТО СМЕРТЬ

І зрадливі бояри отруїли свого
Галицько - Волинського князя
Юрія II 14 квітня 1340-го року.
Історія.

Зростáє наш князь Юрій в силу,
І пíняться горді бояри :
Будує Вкраїну князь милу,
А ті — коромóли та чвари.

І стала Вкраїна крицéва,
Оселя улюблена Божа,—
Бояри ж змовляють на лева,
Росте їхня зрада негожа.

Й сусіди від кня́зя дрижали,
Не сміли ляхи́ і дихнути,—
А зрадні бояри-шакали
Підсипали кня́зю отрути...

Ой плачуть в Холмі сумні дзвони,
І кня́зя ховають похмурі,
Й несуться ридáння та стони,—
Чи то по Вкраїні, чи Юрі?...

* * *

Й здригнулись нарóди на зраду лукаву,
Уся Україна завмерла :
Попала вона в віковічну неславу,
Й позбавилась кня́жого бéрла...

І вирік Госпо́дь на зрадливі бояри,
Що з світу звелй князь-соко́ла :
« Гадюкою вчепляться в вас люті чвари,
Й в руїнах завмре все довкола!

І бу́дете жити в чужинній неволі,
Й служити все іншому пану,
Й світами потягнете босі та голі,
Покинувши Матір кохану...

І бу́де земля ваша, щедра й родюча,
Досхо́чу чужих годувати,
А вас усе гризтиме не́сить пеку́ча,
Й дитину з'їсть рідная мати...

Й на ваших обличчях заку́блиться сором,
Й стидатися бу́дете, хто ви,
А діти вас битимуть смертним докором,
Й зречуться від рідної мови...

І згинете в муках ви й ваші нща́ди,
По горло скупавшися в кро́ві,
Аж поки смертельні не змиєте вади,
Й зростуть вам паро́стя дубові!

Та все ж, — як ви кинете люту незгоду,
І ста́рший в вас буде в пошані, —
Тоді Я верну́ Україні свобо́ду,
Й ви станете в Мене кохані!

І знов Україна велика воскресне,
Й до Матері ве́рнуться діти,—
І стане вона, як кубельце небесне,
Й запахнуть в ній зо́ряні квіти!»...

15

ПРОЩУ, ТА НЕ ЗАБУДУ

Легенда Богдана Хмельницького полякам.

Жив вуж в одній селянській хаті,
А вуж несе за дружбу долю,
В миру́ жили з ним, як при браті,
І ма́ла хата всьо́го вволю.

Одно́го ра́зу їв хлопчина,
До нього вуж й собі спроста́,
Й схопи́ла заздрість селянина,—
І вуж зостався без хвоста...

А вуж відразу в хлопця зуби,
І втік в свою глибоку но́ру,
Дитя ж попало в руки згуби,
І хата труситься з роздору.

Й скупий селюк зоставсь без сина,
А вуж безхвостий — як каліка,—
І стала гинути скотина,
Бо зникла вужова опіка.

Й збідніла геть весела хата,
Втекла десь доля селянину :
Сточилась нива там незжата,
А там поранив кінь дитину...

І селянин почав благати,
Щоб вуж по-братськи жив, як доти,—
Бо щось недобре біля хати,
Бо щось розплюнулись гризо́ти!...

А вуж розсудно селянину :
« Хоч я прощу́, та не забуду,—
Життя не ве́рнемо вже сину,
Безхвостий я каліка всюду!

Не може буть старої служби,—
Ми кожен лиха не забудем...
Живімо ж далі вже без дружби,
А з ча́сом гнів свій може й збудем »...

Коли ми маємо опіку,
На неї зовсім не зважаєм,
А як загубим, то довіку
За нею тужим, як за Раєм...

16

ПОДРУЖЖЯ

«Дружина шукає чоловіка, що загубив її, втікаючи від німців».

Часописна оповістка.

Одно́го ра́зу два мисли́ві
У ліс густий пішли на вло́ви,
Й бродили гнівно нещасливі:
Були́ самі шпаки та сови.

Аж бачать — вовк, а з ним вовчиця,
Обоє кла́цають зубами.
В ловці́в засяли спрагло лиця:
«Ще щастя во́диться між нами!»

Заблисли люто дві рушниці,
І прокотились громом стріли,—
І кров дзюрко́м тече з вовчиці,
Мисливі з радости присіли.

Та ці́лий вовк, і не втікає,
Боро́нить ра́нену дружину:
В оча́х завзяття б'є безкрає,
Й бере вовчицю він за спи́ну.

Та спалахнýли стріли знóву,
І вовк схиливсь дружині в ноги...
Вовчиця бачить смерть готову,—
І плиг вперед без остороги!

Й мисливця вмить вона схопи́ла,
А другий геть тікать від лиха...
Та вже була вона безсила,
І вмерли вдвох з мисливим стиха...

17

ЛИХА ЖІНКА

На все село вищить Хведора,
І з люті всім вона відóма :
Для чоловіка непокора,
У неї бійки й ґвалти вдома.

І щó б сказав лиш муж Хведорі,
Та зробить все наперекір,
Й в запеклій люті й непокорі
Кричала зранку аж до зір.

Й життя нема вже чоловіку,
Живим лягай в сиру могилу :
Нема на люту жінку ліку,
Хоч на мотýзку бабу милу!

Пішов один раз муж до бóру,
Й натрапив там рясну малину,
І спохвативсь щасливо впóру,—
До ями впав би був без спину :

В малині яма, як безодня,
Не остерігся — й можна впасти,—
Не збереже рука Господня,
То вже навік тобі пропасти!

І остеріг Іван про яму
Свою Хведору милу й любу,—
А та до лісу враз без тями,
Й знайшла собі там зразу згубу.

На третій день згадав про милу,
Й пішов провідать чоловік,
Спустив він мо́туза, й насилу
Тяжке щось з ями виволік.

А то був чорт. Й Івану в ноги
Листком воло́гим постелився :
« У ямі жить не стало змоги,
І білий світ мені затьмився!

Якесь баби́ще там у ямі
Колотить нами дні та ночі,—
Розсілося в пекельній брамі
Й довбе́, як ворон, всім нам очі.

Тобі служити буду вірно,
Лише не кидай в яму знову! »
І стелиться до ніг покірно,
І все веде́ ту саму мову.

І з чортом склав Іван умову :
Його́ не вкине більше в яму,
Сипне ж той гро́шей, як полову,
І бу́де слухать, мов би маму.

Й Іван у ну́ждах став гадати,
Й давати ради на неду́ги,
І не виходять люди з хати,
І нуждарі, й ясні поту́ги.

Івану служить чорт відда́но,
І лю́дяним зробився з ляку :
В роботі він і пізно, й рано,
З Іваном йде на працю всяку.

Й пливуть Іванові достатки,
Купається, як в маслі сир,
Нема про жінку в ямі й гадки,
Щодня йому і честь, і пир.

Та зрадив чорт одно́го ра́зу,
І вліз в боя́ришню й мордує,
Й немає ради на заразу,
І панні ліки всі навсу́є.

І йде боярин до Івана,
Й благає доню рятувати :
« Зроблю́ за поміч з тебе пана,
І пі́деш зятем до палати! »

Іван до чорта : « Чуєш, враже,
Лиши но дівчину в споко́ї! »
А той йому́ зо сміхом каже :
« Не хочу кидати пахко́ї! »

Боярин в люті чаклуно́ві :
« Як доня з бо́лізні не встане,
Палати ставлю я соснові
В землі для тебе, мій Іване! »

Кінець приходить ворожбиту,—
Пани не вміють шуткувати...
І бачить бідний смерть неситу,
Що топче стежку он до хати...

Й Іван шукає в горі кладку,
Як з панни вигнати потво́ру,
І враз прийшло йому на гадку,—
Згадав про лю́тісну Хведору!

Й Іван до чорта суне тихо,
І річ його ляклива й скора :
« Втікай скоріше, буде лихо,—
На тебе сунеться Хведора! »

І кинувсь змієм чорт втікати,
Й сміється панночка здорова...
Й чаклу́н пішов жить до палати,
А панна сталась чаклуно́ва...

А наша лютісна Хведора
Живе з чортами й нині в ямі :
До всіх куслива та сувора,
Колотить всім в пекельній брамі!

18

ЗОЗУЛЯ

пішили зозуля та зо́зул за море
Із краю холодного в ви́рій :
Далека дорога, та все перебо́ре
Потреба в завзятості щирій.

Такий він тендітний, цей зо́зул чутливий,
Й підбилися змучені крила,
Та віри не страчує птах хоробливий,
Бо сил додає йому мила.

Він па́лко кохає юначку дружину,
І годить, як матері рідній :
« Вже чується о́стрів, і я відпочину,
Й пожи́ву знайду́ ладі бідній »...

І лине нато́млений зо́зул поволі,
І пе́стить дружиноньку зором,
А та собі прагне вже іншої долі,
Бо жити з безсилим їй сором.

І хитра зозуля замислила зраду,
Й шукає розстатись нагоду :
Зрадливо підкралась до зо́зула ззаду,—
Й полинув навіки той в воду...

Й невинною кров'ю оба́грились хвилі,
Й могилу знайшов зозул в морі.
Зозуля ж радіє : « Таж зо́зули милі
Знайду́ть мене сильні та скорі! »

* * *

Й невірній зозулі Господь вирік кару,
Яка не спинилася й нині :
« Навіки ти втратила любую пару,
І бу́деш ти жить в самоти́ні! »

Й зосталась зозуля наза́вжди без пари,
Тужлива вдовиця навіки,—
У неї на літа для всіх віщі чари,
Сама ж позбулася опіки...

Й кубельця свойого зозуля не знає,
Й не пе́стить вона свої діти :
По мужі вдови́не тужі́ння безкрає,
І ні́кому вбивцю пригріти...

19

ДАТИ СТАРЦЮ — ДАТИ БОГУ

Покинув тихо світ Микола,
Й по ньому плачуть тужно дзвони,
І вість сумна́ летить довкола
З глибоким жалем в перегони.

Старці́ чорніють від печалі,
Й Молитва ллється за Миколу :
Втиша́в він їхні болі й жалі,
І грів їх душу, босу й голу.

Микола свій був між старця́ми,
Любовно ніс їм допомогу,—
Тепер до Ра́ю йде без та́ми,
Бо дати старцю — дати Богу!

Роздав усе старця́м Микола,
А сам в могилу ліг навіки...
І плаче браття боса й гола,
Бо де шукать тепер опіки?

* * *

Й пішов мита́рствами до Раю
Старців улю́бленець Микола,—
Відбув дорогу вже безкра́ю,
Й до Неба бли́зиться спроквóла.

Аж ось огнéнна річка в ноги,
Йому спокуса це остання :
За нею сяють он Чертóги,
Немов та зіронька порання!

Та як цю річку оминути,—
Кругом вода з огнем без краю!
А он з-за річки дзвони чути,
Несуться співи Божі з Раю...

Й стоїть Микола над водою,
До Раю витяг в муці руки...
І як стать з річкою до бою,
Як тут не згинути з розпуки?...

Та раптом річку криють люди,
Усе старцí голодні й голі :
І міст росте й росте повсюди,—
Пряма дорога в Рай Миколі!

І всі зігнули шóрсткі спи́ни,
І лине тихо слово Боже :
«Спасíння вічне для люди́ни,
Коли голодним допоможе!»

Й полинув тихо в Рай Микола,
Немов мостóм, в старців по спи́ні,
І сяло щастя в нього з чóла,
І він раює в Бога й нині!

II

СКОРБНА МАТИ
Й
ЛЮДСЬКИЙ СИН

1

ЖЕНЕТЬСЯ ЦАР ІРОД

Женеться царь Ірод, Марія втікає,
Рятує Предвічного Сина,
І вдень, і вночі відпочинку не знає
В гони́тві Святая Родина.

Женеться царь Ірод забити Дитину,
Що стала б в Юдеї царем,
Й розбійному війську немає вже впину
Під лютим царстве́нним псарем.

Женеться царь Ірод, ось-ось вже спіймає
Свою перелякану Жертву.
Ріка перед ними, мов море безкрає,—
Цар схо́пить її хоча б мертву...

Й Пречиста Марія з Синочком у воду :
« Прийми, о Мій Господи, душу! »...
Та Бог помагає гони́мому роду,—
Ріка обернулася в сушу...

* * *

Женеться цар Ірод, —ось-ось вже спіймає
Свою перелякану Жертву.
Гора перед ними, рятунку немає,—
Цар схо́пить Її хоча б мертву...

« Сховай мене, го́ро! » кричить Мати Божа:
« Рятуй мені Пе́рвенця Сина ! »
А ззáду женеться царстве́нна сторожа,
Остання настала година...

Й гора розступилась, й сховала Марію,
І всю беззахисну Родину,
Й Пречиста до скорбних грудей Свою Мрію
І Втіху тулила Єдину...

* * *

Святая Родина блукає в пустині,
Скрізь голий пісок перед оком,
І лячно, і сумно усім в самоти́ні,—
Чату́є тут смерть з зрадним скоком.

Й надбігли леви́ до Святої Родини,
І дико, і грізно ревли,
Й не бачив вже Йо́сип Марії й Дитини,—
Злітались на по́їдь орли...

Та витягнув ручку Ісус в тій хвилині,
І ле́вам подав осторогу :
Затихли леви́, і служили Родині
І вказували путь-дорогу...

* * *

Б'є голод Святую Родину в пустині,—
Від вчора нічого не їла,
Дістати б поживи бодай хоч Дитині,
Для цьо́го худенького Тіла!

Аж ось перед Ними фіґовниця плідна,
Струнка́ й тополе́во висока,
Та плоду дістати людина не гідна,
Принада ж манли́ва для ока.

І витягла ручку Святая Дитина,
Й фіґо́вниці знака дала :
Нагнулося дерево, — й їла Родина,
А Мати, як рожа, цвіла...

* * *

Й лякливо Родина в пустелі блукає,
А Ангол показує путь,
Осліплює море піско́ве безкрає,
Вітри́ їх гарячі січуть.

А тільки зазо́ріє край де оа́зи,
Споко́ю шукає Родина,
І в о́чах Пречистої перли без ска́зи,—
Втішається з Пе́рвенця Сина.

Пречиста тримає за рученьки гожі
Свойого Предвічного Сина,
Й де ступить Синочок, зорі́ють там рожі,
І квітне червона калина!

Й втішається радістю Скорбная Мати,
І щастям бренять Її очі,
А тільки зачне́ на пустелі смеркати,—
Знов сунуть диво́вища ночі...

2

ЯКА Ж ТО НЕЗЕМНА КРАСА!

бігла Святая Родина в пустині,
Палили Їх спрага та спека,—
Єгипет дає Їм що вчора, те й нині,
А тут ще дорога далека!

Аж ось раз розбійників стріла Родина,—
Забрати осла їм хотять...
І як же тоді понесу́ть Збігці Сина,—
Вони лиш за Нього тремтять!...

Один із розбійників вгледів Дитину,—
Яка ж то незе́мна краса!
І Збігців лишили вони в ту ж хвилину,—
Розкрилися й їм Небеса́!...

3

БЛАГОРОЗУМНИЙ РОЗБІЙНИК

В безлюдній пустині Марія блукала,
Й нема де сховатись від нóчі,
А тут чути реви гієни й шакала,
І бліднуть Їй личка дівочі...

Аж бачить Марія простору печеру,
І входить до неї Родина :
Хазяйка погожа лаштує вечерю,
Купати готовиться сина.

І Діва благає пустить ночувати
Собі й всій голодній Родині :
Намучилась з Сином налякана Мати
В гарячій безлюдній пустині!

А жінка до Неї : « Моя Ти Убога,
Розбійники — всі мої діти :
У їхніх руках вся пустинна дорога,
Чи схочуть вони Вас пригріти? »

Марія в розпуці : « Однак пропадати
На голій безводній дорозі! »
І просить госпóдарку Скорбная Мати
Помити Синочку хоч нóзі.

А жінка : « Від ро́дів дитя моє хворе,—
В руках і ногах нема руху »,
І світиться в о́чах безбе́режне горе,
Терпіти його нема духу...

І жінка Синочка взяла́ від Марії,
І в ку́піль всадила дітей,—
Купають у сльо́зах жінки́ свої мрії,
Утіху зболілих грудей...

Аж кинувсь, як риба в озерці, калічка,—
Й ногами бив со́лодко воду :
В Ісуса втопив свої зо́ряні вічка,
І радісно пив насолоду...

І скрикнула жінка, і в ноги припала
Марії за чудо оце,
А в Діви до Бога понеслася хва́ла,
Й горіло промінням лице...

Вернулись розбійники, й падали з дива,
Почувши про ласку Господню,
І щезла Марії недоля жахлива,
Що пхала всіх їх у безодню.

Минулися роки, й калічка-дитина
Розп'я́та була із Пророком :
Пізнав він Ісуса, як Лю́дського Сина,
Конав на хресті Той під боком...

4

РОЗБІЙНИК

андрує Родина, й вже сили немає,
Терпіти тяжку цю дорогу!...
Печера розбійників на́ ніч приймає
Старо́го з Дитям і Небогу.

І бачить Марія, — зболіле хлоп'ятко,
Й палає в огні його мати,
І зараз Пречиста взяла́ немовлятко,—
Поживи зболілому дати.

І тільки дитина спожи́ла краплину,—
Здоровою стала в ту мить,
Одужала й матінка в тую ж хвилину,—
Звела́ся з постелі й тремтить...

І плаче щаслива розбійнича мати,
І тулить синочка до ло́на,
Розбійники ж стали дорожнім на чати,
В пустелі міцна оборона.

Пізніше розп'я́те було́ на Голготі
З Ісусом дитя оце хворе,—
І зразу розбійник признав у скорботі
Ісусове серце просторе!...

5

СОН

олише Пречиста Предвічного Сина,
Та вснути Ісусик не може,
Вже спати б Дитині остання година,—
Набавилося Дитя Боже.

Колише Марія, й над Сином співає
Солодкі насóнні пісні,
Та прошений сон за горáми блукає,—
Ісусові очі яснí.

І з неба злітають Анголики хором,
І бавлять дитину до сну,—
Ісусик всміхається, й радісним зором
Прощає Мамусю ясну́.

І тихо Дитина Свята засинає,
Вартують Анголики сон,
І всяке творіння Дитя оминає,—
Пильнує Йогó ввесь Сіон...

6

ВИНОГРАД

Раз Йо́сип вернувся з роботи додому
З гостинцем садо́вим Дитині,—
Рясни́й виноград його́ Сину Малому
Й усій своїй милій Родині!

До плоду Ісус простягнув Свої руці
Й узяв Собі гро́но доспіле,
І їла Дитина, а Мати в розпуці
Хилила обличчя омліле :

Бо сік з винограду, мов кров та червона,
Скривавив Святую Дитину,—
Патьо́ки криваві покрили хіто́на
Й спливали з обличчя без впину.

Ісусове личко покрилося кров'ю,
У кро́ві липкі́ білі руки...
А Мати Пречиста то сяла любов'ю,
То мліла з тужно́ї розпуки...

7

ЗАСТУПНИЦЯ НАША В НЕГОДАХ

Раз Мати Пречиста сиділа над морем,
Обнявши руками Дитину,
Маріїне серце вкривалося горем,
І рвалося з болю без впину.

Громáми кричало розбурхане море,
Здіймалися хвилі, як гори,
Й ревлó грюкотíння грізнé та суворе,
Й лякало стемнілі простóри.

Рибацькі човни́ на шаленому морі
Боролися з хвилями сміло,
І рвалося серце Пречистої в горі,
Обличчя з печалі горіло...

Хвилина, — і стали б човни́ потопати
В глибоких розбу́рханих вóдах,
Та молиться ревно Пречистая Мати,
Заступниця наша в негóдах!

І ручку піднéсла Святая Дитина,
І море поблагословила :
Вспокóїлось море, — і тиха година
Над вóдами витягла крила...

8

І МЕЧ ДУШУ ПРОШИЄ ТОБІ

Пречиста Синочка Свого колихала
На пóстільці білій в хатині,
І думка мережку рожеву снувала
Про долю коханій Дитині.

І тихо співала Пречистая Мати,
Втопивши в Дитині замріяні очі,
Та раптом ось стали із мли випливати
Семенові ті віщувáння пророчі :

« Призна́чений Він на надíння й встава́ння,
Й меч душу прошиє Самій же Тобі »...
І тиснуться в серце Марії ридання,
Й вривається пісня в тужливій журбі...

Й схилилася в тузі над Сином Марія,
Як зрізаний колос на полі,
Й погасла змере́жана матерня мрія
У хмарах буду́чої долі...

9

І СНИТЬСЯ ІСУСУ

Набавивсь Ісусик, і сонну голівку
Схилив на подушечку білу,
Розкидав всі за́бавки Він на долівку,
А з ними й троянду розцвілу.

І міцно заснула Святая Дитина,
Вартують Анго́лики сон,
І гралось з Дитям у насо́нну годину
Усмі́хнене сонце з віко́н.

І сниться Дитині, що за́бавки стали
Речами терпіння буду́чого,
І вії спросо́ння від сліз трепота́ли,
А серце — від суму палючого...

І сниться Дитині грядучая доля,
Всі речі майбутньої муки,
Що виткала заздрісна лю́дська сваволя
Та горді розбе́щені руки.

Й підво́дитись вго́ру став хрест над Дитиною,
Й на ньому терно́вий вінець...
Так тяжко на світі вродитись люди́ною,
Ще й знати гірки́й Свій кінець!...

І сниться Ісусу, як доленьку мло́сну
Готують Йому горді люди,
Й Святая Дитина жаха́ється зо́ сну,
Й не дишуть пригнічені груди...

10

ГОЛУБОЧКИ

Пречистая Матінка в гай за водою
З Синочком Ісусом ходила,
І їх голуби́ супрово́дять юрбою,
Й на сонці блищать білі крила.

Горня́тко на воду в Марії в лівиці,
Прави́цею Сина провадить,
А сонце сміється Пречистій Дівиці,
Й до га́ю зеленого надить.

І сіла Марія в гаю́ біля дуба,
І пта́хів годує Дитина :
Приймать голубів стиглим зе́рном — це люба
Забава Господнього Сина.

Все зе́рно роздав, нема чим годувати,
А гості так просять ще їсти!
Й скорбо́тою вкрилася Божая Мати,
Поте́мніли очі в Невісти.

А пта́хи сідають Ісусу на ру́ці,
І зо́рять Йому в ясні очі.
Безрадна Марія сумує в розпуці,—
Пустити голодних не хоче.

Й Ісусик набрав повні жмені пісочку,
І пта́хам сипнув в дві руці́ :
Й посипалось зе́рно в зеленім гайочку,—
Й справляють бенке́т голубці!...

11

УСЕ ВІДДАЄ БОГУ ШАНУ

В гайочку ходила Пречиста Марія,
На руцях у Неї Синок,
З очей Її полум'ям сяє надія,
І повно мрійливих думок...

По-райськи пишалося літо погоже,
Скрізь повно ясного проміння,
І тулить Свята до грудей Дитя Боже,
І мліє від щастя й горіння...

Побачив Пречисту вівчарик хлопчина,
Й до Неї, — за ним вся отара,
Й несуться всі гаєм до Божого Сина,
По небу немов біла хмара.

Вівчарик підбіг до Святої Марії,
Й мов в Храмі, уклякнув на луці,
Й руками тремтячими вонні лелії
Ісусу простягує в руці.

Підбігла й отара, і голови долу
Схилила побожно в покорі...
В Марії засяяла радість по чолу,
І мрії заграли просторі...

І з дива причаїлась пишна природа,—
Усе віддає Богу шану,
А в Матернім серці палка насолода
Й шепіт Святого Йордану...

Усе віддає Богу шану...

12

ГЛИНЯНІ ГОРОБЦІ

уляє малóта, і ліпить із глини,
Як зáбавки, влюблені птахи,
Їм лиця горять, червоніші калини,
З плечей позсувалися лахи.

І зливою ллється додолу проміння,
Голівки дітей вимиває,
Навколо заснуло гаряче каміння,
Над хлопцями — Небо безкрає.

На гýльбищі й Пéрвенець Діви Марії,
Дванадцять пташóк Він зліпив :
Співає та ліпить, у зáхваті мрії,
У працю всю душу втопив.

Аж мчаться закóнники з ляком великим :
« Хіба ви забули суботу? »
І криком суворим і вéреском диким
Налякану вкрили малóту.

Ісус вмить дихнув на налíплені птахи,—
Й шпурнýли живі горобці!
І в душі закóнні вчепилися страхи,—
Попадали ниць мудреці...

13

СОНЯШНЕ ПРОМІННЯ

ящить в Назареті дітво́ра на мурі,
Між ними Маріїн Ісус,
Мур ви́соко пнеться, й батьки їх похмурі
Бояться за діти спокус!

А сонце прорвалося, й злото-проміння
Дощем виливалось рясни́м,
Й воно відбивалось від муру каміння,
Мов ки́лимом жовтоясни́м.

І ско́чив Ісусик на злоте проміння,—
Й додолу по ньому спустився,
А діти та люди зайшли в остовпіння,
І як Син Маріїн не вбився?

І кинувся з муру сусідський хлопчина
Й собі на проміння гаряче,—
Й опла́кував ба́тько невчасну смерть сина
За це безрозум'я дитяче.

Й Ісусик набли́зивсь до мертвого друга,
Рукою діткнувсь його чо́ла,—
І звівся хлопчина, а ці́ла округа
Збігалась на чудо здовкола...

14

ДИТИНА УЧИТЕЛЬ

З надхненням небесним під дубом широким
Ісусик Маріїн навчає,
І слухають діти з завзяттям глибоким,
Затихло довкілля безкрає.

Щоденно пасуть свої вівці тут діти,
Біля Назарету на полі,
Кругом них трава та пахучії квіти,
Як друзі дитячої волі.

Набігавшись діти, спішать до науки,—
Ісус їх навчає Зако́ну,
І сперши голівки на спа́лені руки,
Всі мріють про чуда Сіону.

Ісусик навчає про Вишнього Бога,
Про при́хід Месії Святого,
Й близько́ю здається до Неба дорога,
Спасіння ось при́йде зато́го!

Й шуга́ють надії в дитячій голівці,
Так ва́блять навча́ння Пророчі,
Всі слухають мрійно, й покинені вівці
Ісусові дивляться в очі...

15

НЕХАЙ ВІЗЬМЕ СВОЙОГО ХРЕСТА!

міялося сонечко любо та ясно,—
З землею вінчалась весна,
Святая Родина в садочку завчасно,—
Від рання працює вона.

Витісує Йо́сип сусіді ослона,
Марія куде́лю лаштує,
А Пе́рвенець милий дівочого лона
Все за́бавки пильно майстру́є.

І мріє рожево Пречиста про Сина,
А Йо́сип все пісню виво́дить.
Аж дивиться Мати — їх Мрія Єдина,
Ісусик поважно підходить:

Дитина, як за́бавку, х р е с т змайструвала
Й несе похвалитись Марії...
І в матернє серце впились люті жа́ла,
Закрились пречистії вії...

Нехай візьме свойого хреста...

16

СКОРБНА МАТИ

шла полем Пречистая Мати,
Й за руку Синочка вела́,
І стала волошки збирати,
Й віночка Дитині сплела.

Й наділа Йому на голівку,
Й втішалася щастям Жона,
А сонце сміялося ясно,
І Мати цвіла, як весна.

А Хлопчик хрестом простяг руки,
Й потéмніло поле навколо :
Й волошки зробилися тéрням,
Й до крóви впили́сь Йому в чóло...

Й жахнулася Скорбная Мати,
Й рвонýлося серце з розпуки,
І кинулась з поля втікати,
Вхопи́вши Синочка на руки...

17

Я ПАСТИР ДОБРИЙ

Вмивалося сонце, й веселе проміння
Додолу потоком лило́,
Все спрагле живе і гаряче каміння
Його́ ненаси́тно пило́.

Вмивалося сонце, і радість небесну
На землю трусило, мов з міху,
Між лю́дьми збудило омріяну ве́сну,—
Скрізь повно пісень, повно сміху.

Витісує Йо́сип нового́ ослона,
І пісня шугає в довкілля,
Марія куделю пряде на хітона,
На серці Пречистій весілля.

А Хлопчик-Пестунчик з ягнятами грає,
Годує та поїть водою,—
Пастух за ягнятами з криком ганяє,
То вівці за Ним чередою.

І тішиться Мати, і в Пастиря Сина
Втопляє Свої мрійні очі,
Й від щастя цвітуть, немов в лузі калина,
Ніжні Її лиця дівочі!

18

ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ

пинилося сонце, й гарячим промінням
Увесь Назарет обсипає.
Лящить гурт веселих дітей під камінням,
Їх ви́гадкам краю немає.

Шукають царя пастушки галасливі,
Щоб правив Юдеєю він, —
Обрали Ісусика, й крики щасливі
Несуться, як радісний дзвін!

На камінь встелили діряві хітони,
Й на трон посадили Обра́нця,
І радісні крики, мов срібнії дзвони,
Літають на честь їх Коханця.

Із квіток пахучих сплітають корону
Й кладуть на голівку Обра́нцю,
Й складають пошану Юдейському трону,
Й кінця нема співам та танцю.

І стала дітво́ра круг Нього півколом,
Як ті царедворці бучні́,
Ісус же на троні з піднесеним чо́лом,
Горять Йому очі ясні́.

Й покірно схилялися всі перед троном,
Немов той гнучки́й очерет,
Й довкілля напо́внене сміхом та дзвоном,
В проміннях горить Назарет...

19

САДІВНИК

Уставши до світу, працює ззара́ння
Ісус у весі́ннім садочку,—
Він слухає й чує найтихші зідха́ння
В покритім росою листочку.

І випливло сонце, млино́ве мов ко́ло,
Й заграло на ра́нішніх ро́сах,
Ісусу цілунок метнуло на чо́ло
Й заплуталося в довгих ко́сах.

Святий Садівник оглядає рослини
Любовно, як мати дітей,
Від вітру прив'язує їх до тичини,
Мов ту́лить Собі до грудей.

І шле Він барвисті святі Піснопі́ння
До Неба Отцеві Свойому,
А Батько снопами гаряче проміння
Розтрушує Сину Святому.

Аж рипнули двері, й Пречистая Мати
Весінньому ранку до пари,
В садочок ще сонна майнула із хати,—
Та й стала темніша від хмари :

Ісус, щоб трималась міцніше рослини,
Тичини поставив з хрестами...
Поглянула Діва, — й тієї ж хвилини
Їй серце прошилось мечами...

20

ВІЧНИЙ ЖИД

Ісус ніс хреста, і в омлінні в дорозі
Вже падав у порох з несили,—
Об гостре каміння оббив босі нóзі,
На плéчах кривáвились жи́ли...

Коли б хоч розп'я́ттям Голгота остання
Ці муки нестéрпні покрила!
Забракло вже духу терпіти знущáння,
Тягнути хреста вже несила...

Присісти б на хвилю... Спочити минуту...
Повітря схопи́ти в легені...
А нáтовп у душу вливає отруту,
Бичі в воякі́в он у жмені...

* * *

І кóтиться піт із Христового чóла,
Горить, немов пóлум'ям, спи́на,
І дивляться очі з благанням довкола:
А може ще є де люди́на?

Ось хатка шевцева, стара та убога,
Й сама просить сісти лавиця,
А нести хреста уже більше незмога,
І ллється не піт, — кривавиця...

Ісус раз зцілив був шевця Агасфе́ра,
    Цього́ не забув він ще може?
Бо інші всі друзі — товпа-ненажера,
    Забули святе Слово Боже...

Й усмі́шка несміла на у́стах заграла,
    Й Ісус уклонився шевцеві :
« Нехай буде Богові вічная хва́ла,
    А сили твої — як крице́ві!

Я тут, Агасфе́ре, край те́бе присяду,
    Хоч ви́простаю хвору спи́ну »...
І в о́чах зболілих горять муки аду,—
    Спочити б бодай на хвилину !...

Й спинився Ісус, і спинилися люди :
    Хай справді спочине хвилину!
І очі товпи в Агасфера зусюди,
    А той мов напився поли́ну...

Бо мислив собі хитрий швець : « З-за Ісуса
    Останній зарібок втеряти?
І так з того зці́лення — тільки спокуса,
    Й розі́гнано дру́зів від хати »...

* * *

І жид не дозволив присісти Христові,
    Ще й пхнув Його бо́лізно в люті :
« Іди собі далі! »... Й в безсердому слові
    І гнів, і зневага в отруті...

Й здригнувся Ісус на цю злобну подяку,
    Згоріле лице вкрили хмари...
Спинилося й сонце із со́рому й ляку,
    Й чекає безсердому кари...

« Піду́, Агасфере, хоч йти вже незмога,—
Промовив Ісус у печалі :
Та знай : тобі стелиться вічна дорога,
І скрізь ти почуєш : Йди далі! »...

Й Ісус кладе знов хреста з болем на спи́ну,
Товпа в насолоді регоче...
А жид аж кипить в ярій люті без впину,
Й сміється на слово Пророче...

* * *

Й півмертво посунув Ісус з хрестом далі,
На чо́лі струмочки криваві...
А скараний жид поніс юдські всі жалі,
Як вічний скитальник в неславі.

Й споло́шилось ко́ршаком в нього сумління,
Що скривдив Святого Пророка,
Й погнала навіки шукати спасі́ння
Недоля шевцева жорстока...

Й тиняється жид, Агасфе́р той світами,
Й ніде́ не знаходить споко́ю :
« Йди далі! » він чує у кожної брами,
Й показують двері рукою...

Минають віки, й нема місця для жида,
І він усе бродить по світу,—
Безсмертний, тиняється скрізь, як снови́да,
Й ніде́ не знаходить привіту...

21

ПЕРЛИ

Під хрестом розпиналася Скорбная Мати,
А Син на хресті пив страждáння :
Уже більше Їй радости й щастя не знати,—
Зайшла Її Зірка Порання!...

Святі сльози лилися рікою в Марії,
І злякану землю палили :
У сльозáх гартувáлися Матерні мрії,
Й зростали спасéннії сили...

Й обернýлися в перли ці сльози гарячі,
Й рознéслись по цілій землі,
І томý дорогі вони, Матерні Плачі,
Що світять скорботним у млі!

Тож то перли — то Скорбної Матері сльози,
За Сином пречисті ридáння,
Вони втишують людські душевні морози,
І світять, як зірка порання.

22

ГОЛУБ І ГОРОБЕЦЬ

Спаситель віддав на Хресті Свого духа
Отцеві Предвічному в Ру́ці,
Сторо́жа ж бездушна підходить і слуха:
Чи Він не живий ще по муці?

Сидять на Хресті над Ісусом два пта́хи,
Голубчик ясни́й й горобець :
Вони зріли всі Його муки та жахи,
Знуща́ння жорстоких серде́ць.

« Жив, жив! » цвіринчить горобець про Ісуса,
А голуб любовно : « Умер! »
Жорстокій сторо́жі звабли́ва спокуса
Помучить Страждальця й тепер.

І воїн списо́м проколов Христу бо́ка,
І витекла кров і вода...
« Умер! » плаче в голуба ту́га глибока,
« Жив, жив! » лютий крови жада.

Аж сонце спинилось з гіркої облуди,
Довкілля грозить горобцю,
І не́слось до Бога блага́ння зусюди
Спинити заже́рливість цю...

« Ти голубе, бу́деш в любові між лю́дьми »,
Господь Бог Свій о́суд прорік :
« А ти, — у гною́ будеш по́рпатись гру́дьми,
І ситим не бу́деш повік! »

23

ВОСКРЕСНЕ ІЗ МЕРТВИХ УЧИТЕЛЬ!

Сиділи Апо́столи сумно в кімна́ті,
І їли вечерю суботню.
З Ісусом усі святі мрії розп'я́ті,—
Лишились на страту самотню...

Й промовив один з них, в надію сповитий :
« Воскресне із мертвих Учитель!
Воскресне й ввесь світ, Його кров'ю обмитий,
Для всіх Ісус бу́де Спаситель! »

А другий сумнівно хитнув головою,
І бив оживляючі мрії :
« Як риба в тарільці цій стане живою,
Воскресне тоді Син Марії! »

І тиша гробо́ва кімнату сповила,
На рибу втопили всі очі...
Пречистій Марії терпіти несила,
Рвуть душу ці мови пророчі...

Аж риба в полумиску затрепотала,
Й підкинулась вверх, мов жива :
І радість небесна в кімна́ті заграла,
Й лину́лись спасе́нні слова́!...

24

БЕНКЕТУЄ ЮДЕЙСЬКА СТАРШИНА

Бенкету́є весела юдейська старши́на:
Нема вже загрози Христа!
Покінчи́ли з наукою Лю́дського Сина,—
Закрив Він навіки уста́!...

Бенкету́є старши́на, й вдові́лля безкрає
Несеться гучне́, до небес!
Та ось громом юдейка в кімна́ту влітає :
« Пророк Галилейський воскрес! »...

І підвівся найстраший, та й став кепкувати
Запеклий то був фарисей :
« Аж тоді Галилей цей воскресне розп'я́тий,
Як півень устане оцей! »

І регоче старши́на, і півня вплітає,—
Лящить він у них за зубами :
Всі веселі, і впину доте́пам немає,
Кепкують з Пророка без тами.

Аж ось півень лопоче крильми́ із тарілки,
І голосно всім : Кукуріку!
Протвере́зились всі від міцно́ї горілки,—
Страху́ не забудуть довіку!...

І попáдала долу старшúна з омління,
І рóзпач несеться з грудей :
В прочувáнні заплати не бачать спасíння,—
Усіх переміг Галилей!...

25

ПРЕЧИСТАЯ ДІВА ПО МУКАХ ХОДИЛА

Пречистая Діва по муках ходила
І бачила грішних страждáння,
Вже більше терпіти страхíть цих несила,
І душать Марію ридання...

І впала Пречиста хрестом перед Троном,
А з Нею небесні всі Лики,
І Небо напóвнилось плáчем та стоном,
Благає Христа Хор великий :

« О змилуйся, Господи, змилуйся, Сину,
І грішним зменшú муки люті,
Пошли їм розраду бодай на годину,
Щоб Бога хвалили й закуті! »...

І плаче Пречиста, і Сина благає,
А з Нею небесні всі Хори,
І сумом покрилося Небо безкрає,
Й Сіонські велúчні простóри.

І Син Милостúвий піднявся із Трону,
І громом по Небу прорік :
« Нехай буде грішним ця ласка Сіону,—
Полéгча всім їм раз на рік!

Нехай будуть вільні всі грішні від муки
Від Страсті Моєї до Духа :
У цей час не матимуть в áді розпуки,—
Для них буде спóкій і скрýха! »...

26

НА ПИЛАТОВИХ СКЕЛЯХ

чистий в Ісусовій праведній Кро́ві!»
Голосить Пилат між камінням,
А сонечко раннє, як світло любови,
Сміється весіннім промінням.

Сьогодні Великая П'ятниця в лю́дях,
Сьогодні Христос був замучений,—
Й здіймається пекло в Пилатових гру́дях,
Й не має споко́ю, розлючений...

По лікті обризькані в кров його руки,
На тілі кривавляться шрами,
Горить йому серце з нестéрпної муки,
Й він мчиться безу́мно гора́ми...

А при́вид минулого тінню женеться,—
Ісус скрізь в терно́вім вінці...
Й на скелі найвищі Пилат люто пнеться,
Та й тут горять при́види ці.

Цар Римський нагнав з Палестини Пилата,—
Заслав його в Галлію дику,—
За засуд Ісуса з печаткою ката
Несе він покуту велику.

Не виніс в засла́нні Пилат цеї муки,—
І в озеро кинувсь глибоке,
Та цим не позбувся тяжко́ї розпуки,—
Колотить сумління жорстоке...

Й щороку в Великую П'ятницю рано
З озерця Пилат випливає :
Невинною Кров'ю всі руки залляно,
І в о́чах терпіння безкрає...

Й від муки душевної дико несеться
Гора́ми по гострих каміннях,
На скелі шпича́сті в розпуці він пнеться,
Й кричить у нелю́дських терпіннях...

Й над вечір до озера знов він вертається,
І кров з своїх рук відмиває,
Й як в озері сонце на сон покупається,—
Знов в хвилі його поринає...

АРХАЇЗМИ В ЦІЙ КНИЖЦІ

бич — батіг
благоуха́ння — пахощі
воїн — вояк
во́нний — пахучий, запашний
всу́є — даремно
десни́ця — права рука
коромо́ли — заколоти, свари
ла́да — дружина
Лик — збір Святих
ло́но — груди
милість — ласка
навсу́є — надаремно
но́зі — ноги
Палата — Божа оселя, Небо, Рай
ру́ці — руки
сто́пи — ноги
страсть — муки, страждання
Черто́г — Божа Палата, Небо, Рай
я́рий — гнівний, лютий.

ЗМІСТ ЗБІРНИКА
«ЛЕГЕНДИ СВІТУ»

I. НА ВОЛЮ З В'ЯЗНИЦІ ЖИТТЯ.

сторінки:

Легенди старогебрейські:

1. Квіти 9
2. Соловей 10
3. На ріках Вавилонських 12
4. Любов сатану переможе! 15

Легенди індійські:

5. Життя людини 18

Легенди єгипетські:

6. В горінні вічнім — щастя й сила 22
7. Світання 24

Легенди арабські:

8. Китайка чорна — нагорода 26

Легенди грецькі:

9. До сонця 28
10. Смерть — то щастя 29

сторінки:

Легенди европейські:

11. Наші Молитви 30
12. Добре серце 31

Легенди слов'янські:

13. Смерть не знана 34
14. Незгода — то смерть 36
15. Прощу, та не забуду 38
16. Подружжя 40
17. Лиха жінка 42
18. Зозуля 46
19. Дати старцю — дати Богу 48

II. СКОРБНА МАТИ Й ЛЮДСЬКИЙ СИН.

Легенди світу:

1. Женеться цар Ірод 53
2. Яка ж то неземна краса! 56
3. Благорозумний розбійник 57
4. Розбійник 59
5. Сон 60
6. Виноград 61
7. Заступниця наша в негодах 62
8. І меч душу прошиє тобі 63
9. І сниться Ісусу 64
10. Голубочки 65
11. Усе віддає Богу шану 66
12. Глиняні горобці 67
13. Соняшне проміння 68
14. Дитина Учитель 69
15. Нехай візьме свойого хреста 70
16. Скорбна Мати 71

сторінки:

17. Я Пастир добрий 72
18. Цар Юдейський 73
19. Садівник 74
20. Вічний жид 75
21. Перли 78
22. Голуб і горобець 79
23. Воскресне із мертвих Учитель 81
24. Бенкетує юдейська старшина 82
25. Пречистая Діва по муках ходила 84
26. На Пилатових скелях 86

Архаїзми в цій книжці 89

НЕПЕРІОДИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО

« НАША КУЛЬТУРА »

що виходило в Варшаві й було закрите німцями в 1939-му році, знов приступило до видавання праць головно з ділянки української культури, мови та красного письменства. Буде виходити не менше, як по дві книжки на місяць.

Видавництво розпочинає свою працю з глибокою вірою, що все українське громадянство знайде належне зрозуміння для наших зусиль дати кожному українцеві й кожній українці корисну книжку.

Ми закликаємо всіх людей доброї волі масово поширювати наші книжки, бо тільки від цього залежить розвиток і вся доля нашого Видавництва, якому доводиться працювати в важких умовинах емігрантської дійсности.

Це й дасть Видавництву змогу виконати поставлене завдання: доброю книжкою служити Народові.

Видавництво працює під головним проводом Митрополита Іларіона (Проф. Д-ра Івана Огієнка).

Адреса Редакції:

Митрополит ІЛАРІОН

LAUSANNE, «Béthanie» - SUISSE.

Всі замовлення на наші книжки просимо слати на адресу:

EDITIONS J. A. B.

70, Rue du Faubourg Poissonnière, PARIS X (France).

В найближчому часі виходять такі праці Митрополита ІЛАРІОНА (Огієнка):

1. Легенди світу — *Збірник світових легенд.*

2. Марія Єгиптянка — *Поема.*

3. На Голготі — *Поема (Страждання Українського Народу).*

4. Українська Церква й наша культура.

5. Українська літературна мова — *Правопис, основи літературної мови й словник.*

6. *Рід слів в українській мові, з словником.*

7. *Географічні назви в українській мові, з словником.*

Imp. Beresniak, 12, rue Lagrange, Paris. — 417

Perrier Hébert Perrier